

Tentamen

ess116 Elektriska Nät och System, F2

Examinator: Ants R. Silberberg

11 april 2012 kl. 14.00-18.00 sal: V

Förfrågningar: Ankn. 1783 (Karl-Johan Fredén Jansson)
Lösningar: Anslås torsdagen den 12 april på institutionens anslagstavla, plan 5.
Resultat: Rapporteras in i Ladok.
Granskning: Onsdag 25 april kl. 12.00 - 13.00 , rum 3315, på plan 3 i EDIT-huset, korridor parallell med Hörsalsvägen.
Bedömning: En korrekt och välmotiverad lösning med ett tydligt angivet svar ger full poäng.

Hjälpmedel

- Typgodkänd miniräknare
- Beta Mathematics Handbook
- Physics Handbook
- Sammanfattning Kretselektronik (A4-häfte)

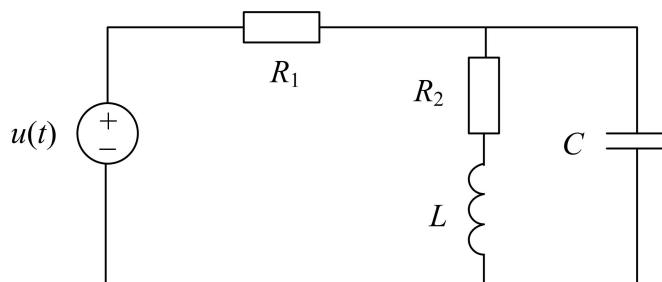
Betygsgränser (6 uppgifter om vardera 3 poäng).

<i>Poäng</i>	0-7.5	8-11.5	12-14.5	15-18
<i>Betyg</i>	U	3	4	5

Lycka till!

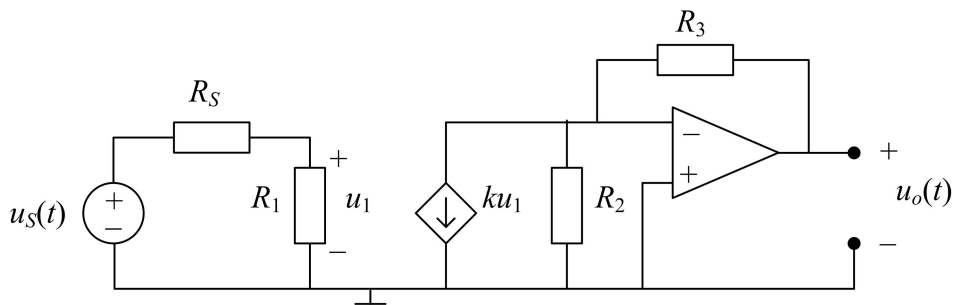
1. Betrakta växelströmskretsen i figur 1 där spänningskällan $u(t)$ driver en krets som består av fyra kretselement (R_1 , R_2 , L och C).
- (a) Beräkna den komplexa effekt som spänningskällan avger.
- (b) Beräkna den medeleffekt som upptas av resistansen R_1 .

Antag sinusformat stationärtillstånd med $u(t) = \sqrt{2} \cdot 120 \cos(10^3 t)$ V, $R_1 = 1.0 \Omega$, $R_2 = 5.0 \Omega$, $L = 10$ mH och $C = 0.10$ mF.

Figur 1: Växelströmskrets.

2. Utgå ifrån förstärkarkretsen i figur 2. Beräkna utspänningen $u_o(t)$ vid tidpunkten $t = 0.25$ s då signalen $u_S(t) = 5.0 \sin(3t)$ mV. Antag ideal operationsförstärkare.

Figur 2: Operationsförstärkarkrets.

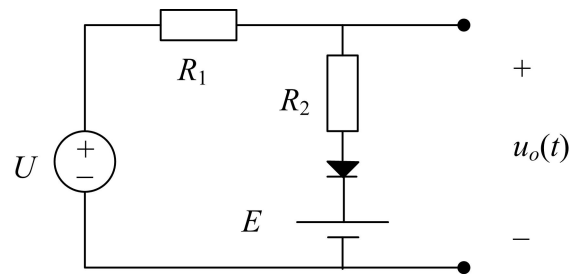
$$\begin{array}{lll}
 R_S = 0.10 \text{ k}\Omega & R_1 = 1.0 \text{ k}\Omega & k = 3.0 \cdot 10^{-3} \text{ A/V} \\
 R_2 = 3.3 \text{ k}\Omega & R_3 = 100 \text{ k}\Omega &
 \end{array}$$

3. Beräkna och gör en skiss över spänningen $u_o(t)$ som den är markerad i figur 3 då spänningen hos källan U varierar enligt diagrammet i figur 4.
4. Antag ideal diod.

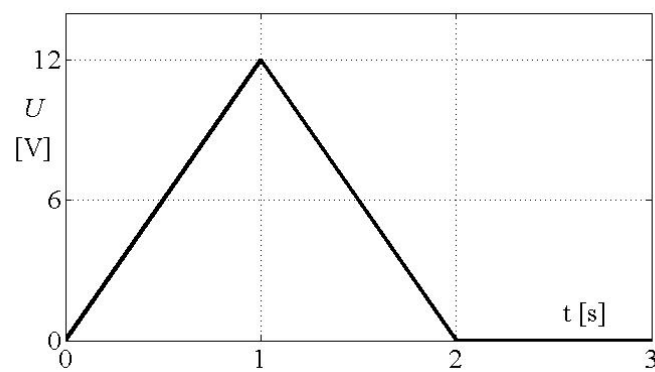
$$R_1 = 3.0 \text{ k}\Omega$$

$$R_2 = 1.0 \text{ k}\Omega$$

$$E = 6.0 \text{ V}$$

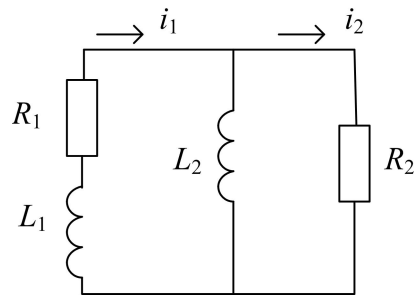

Figur 3: Diodkrets.

Figur 4: Insignalspänning U [V].

4. Vid tidpunkten $t = 0$ är alla källor bortkopplade och vi har en krets enligt figur 4. Begynnelsevärdet för de markerade strömmarna är $i_1(0) = i_2(0) = 11$ A. Beräkna strömmen $i_2(t)$ för $t \geq 0$.

Figur 5: RL -krets

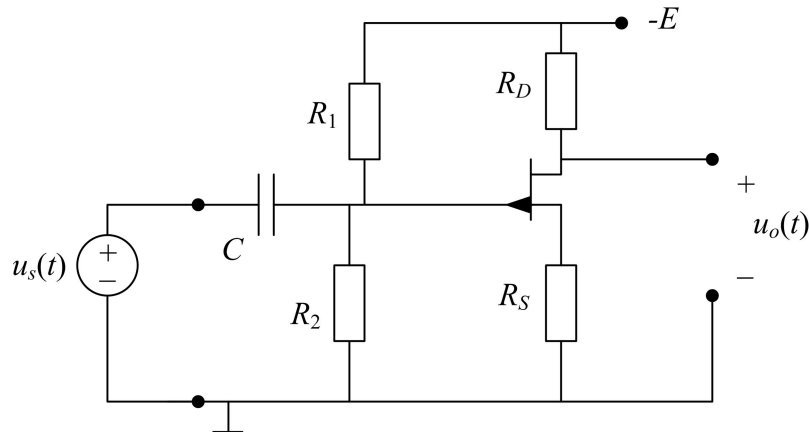
$$R_1 = 1.0 \, \Omega$$

$$L_1 = 2.0 \, \text{H}$$

$$R_2 = 2.0 \, \Omega$$

$$L_2 = 3.0 \, \text{H}$$

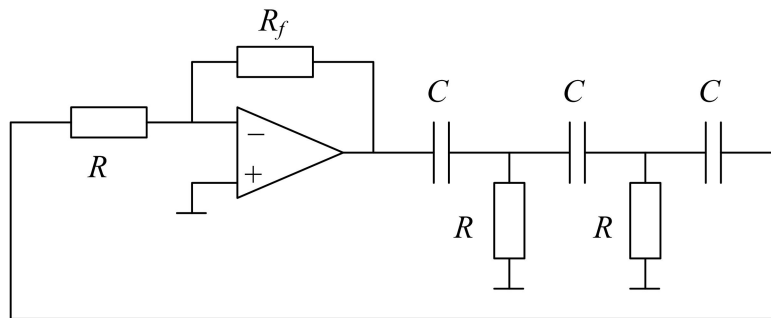
5. Beräkna förstärkarens förstärkning $\frac{u_o}{u_s}$ samt förstärkarens inresistans R_{in} och utresistans R_{ut} . I aktuell arbetspunkt för transistorn gäller transkonduktansvärdet $g_m = 1.6 \text{ mA/V}$. Övriga transistorparametrars inverkan kan försummas samt $\frac{1}{\omega C} \approx 0$ vid aktuella signalfrekvenser.

Figur 6: JFET förstärkare.

$$\begin{array}{lll}
 R_1 = 1.3 \text{ M}\Omega & R_2 = 200 \text{ k}\Omega & E = 60 \text{ V} \\
 R_D = 18.5 \text{ k}\Omega & R_S = 4.0 \text{ k}\Omega &
 \end{array}$$

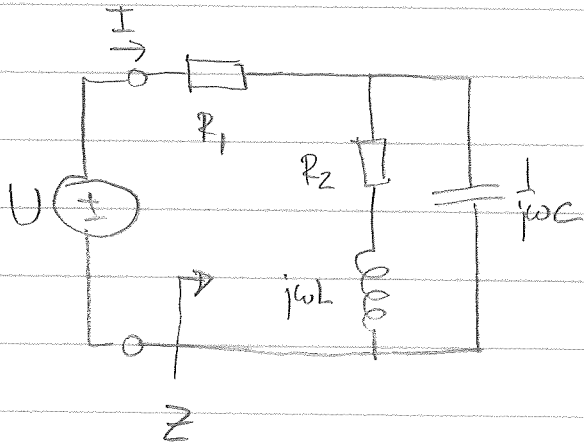
6. Operationsförstärkarkretsen i figur 7 är en s.k. fasskiftoscillator. Beräkna återkopplingsresistansen R_f samt resistansvärdet R så att kretsen svänger sinusformigt med frekvensen 100 Hz. Antag ideal operationsförstärkare.

Figur 7: Oscillatorkrets.

$$C = 0.50 \mu\text{H}$$

1/ $j\omega$ -transformerade kretsen

$$R_1 = 1,0 \Omega \quad L = 10 \text{ mH}$$

$$R_2 = 5,0 \Omega \quad C = 0,10 \text{ mF}$$

$$u(t) = \sqrt{2} \cdot 120 \cos(\omega t) \text{ V}$$

$$\Rightarrow U = 120 ; \quad \omega = 10^3 \text{ r/s}$$

$$j\omega L = j \cdot 10^3 \cdot 10 \cdot 10^{-3} = j10$$

$$\frac{1}{j\omega C} = \frac{1}{j \cdot 10^3 \cdot 0,10 \cdot 10^{-3}} = -j10$$

$$Z = R_1 + \frac{(R_2 + j\omega L) \frac{1}{j\omega C}}{R_2 + j\omega L + \frac{1}{j\omega C}} = 1 + \frac{(5 + j10)(-j10)}{5 + j10 - j10} =$$

$$= 1 + \frac{100 - j50}{5} = 21 - j10$$

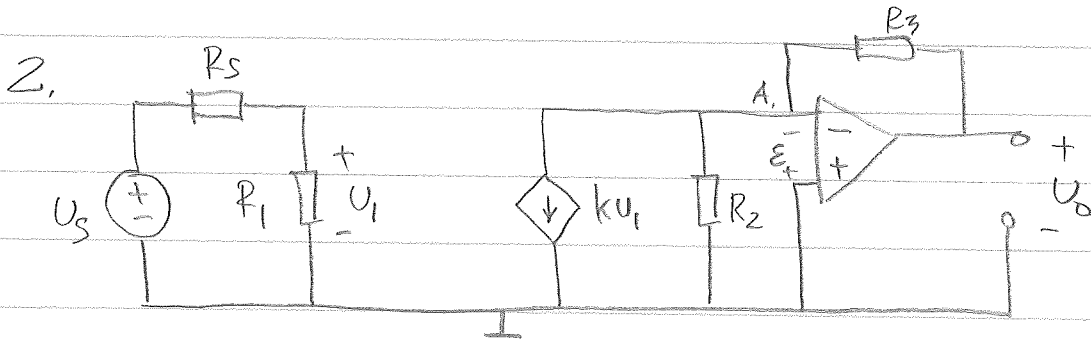
Spänningskällans avgör

$$S_0 = \frac{1}{2} U I^* = \frac{1}{2} U \left(\frac{U}{Z} \right)^* = \frac{1}{2} \frac{U U^*}{Z^*} = \frac{1}{2} \frac{|U|^2 \cdot Z}{Z^* \cdot Z} =$$

$$= \frac{1}{2} \frac{|U|^2}{|Z|^2} \cdot Z = \frac{1}{2} \frac{(\sqrt{2} \cdot 120)^2}{(21^2 + 10^2)} (21 - j10) =$$

$$= 559 - j266 \text{ VA}$$

Medeleffekt i R_1 : $P_{R_1} = \frac{1}{2} R |I|^2 = \frac{1}{2} R \left| \frac{U}{Z} \right|^2 = 26,6 \text{ W}$

$$\begin{aligned}
 R_s &= 100 \Omega \\
 R_1 &= 1,0 \text{ k}\Omega \\
 R_2 &= 3,3 \text{ k}\Omega \\
 R_3 &= 100 \text{ k}\Omega \\
 k &= 3,0 \cdot 10^{-3} \text{ A/V}
 \end{aligned}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ideal Op-först} \\ \text{Neg. återkoppl.} \end{array} \right\} \Rightarrow \begin{array}{l} \varepsilon = 0 \\ i_{op} = 0 \end{array}$$

$\varepsilon = 0 \Rightarrow$ Inget ström genom R_2 ("ingen spänning").

$$U_1 = U_s \frac{R_1}{R_s + R_1} = U_s \frac{1000}{1100} = \frac{U_s}{1,1}$$

$$\text{KCL}_A: \frac{U_o}{R_3} - kU_1 = 0 \quad (i_{op} = 0, i_{R_2} = 0)$$

$$\frac{U_o}{R_3} = kU_1 = \frac{k \cdot U_s}{1,1} \Rightarrow \frac{U_o}{U_s} = \frac{k R_3}{1,1} = \frac{300}{1,1}$$

$$U_s = 50 \sin(3t) \text{ mV} = 50 \cdot 10^{-3} \sin(3t) \text{ V}$$

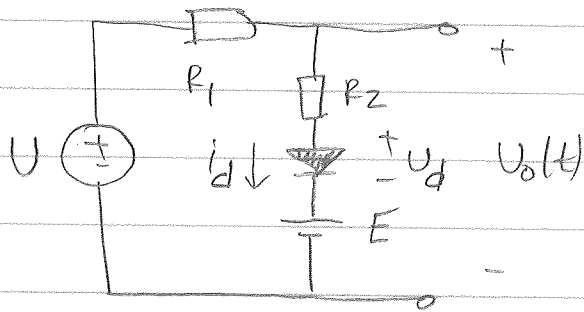
$$U_o = \frac{300}{1,1} \cdot 50 \cdot 10^{-3} \sin(3t)$$

$$t = 0,25 \text{ s}$$

$$U_o(0,25) = \frac{300}{1,1} \cdot 50 \cdot 10^{-3} \sin(3 \cdot 0,25) = 0,93 \text{ V}$$

3,

$$E = 6,0 \text{ V}$$

$$R_1 = 3,0 \text{ k}\Omega$$

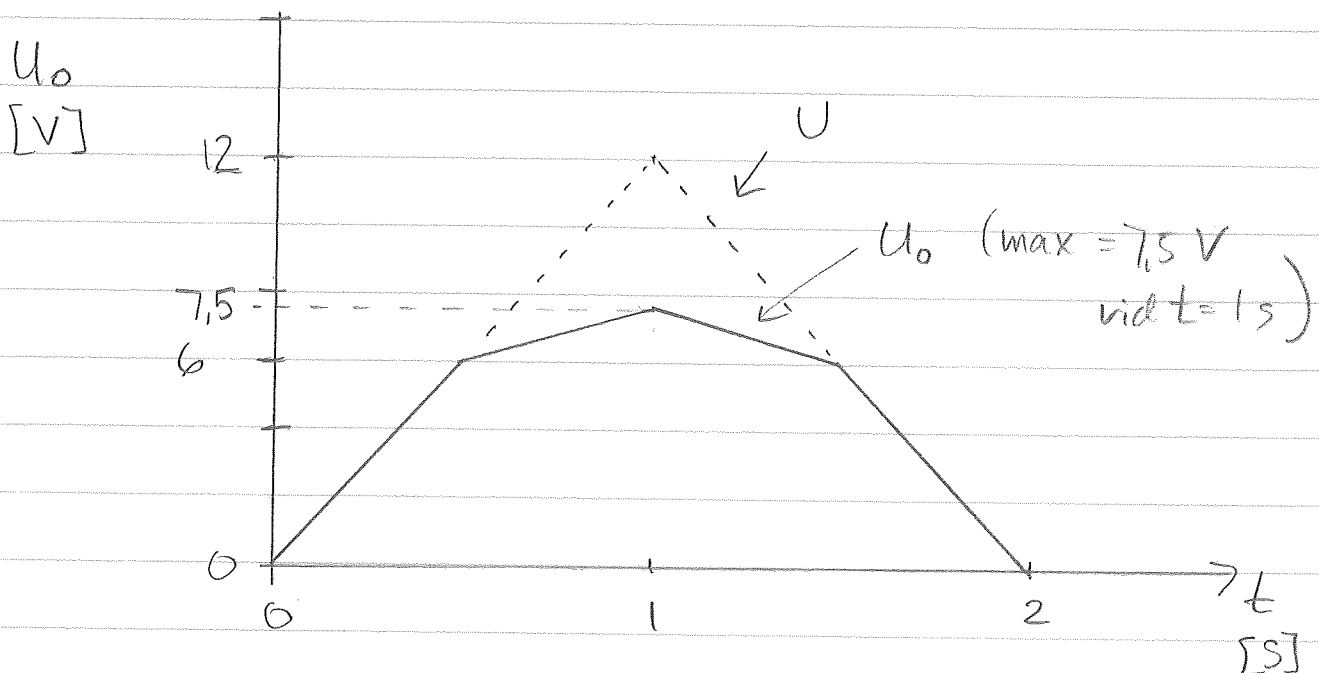
$$R_2 = 1,0 \text{ k}\Omega$$

Fall ① Diode spärrar då $U < E$
 $\Rightarrow i_d = 0 \quad U_o = U$

Fall ② Diode leder då $U \geq E$
 $\Rightarrow U_d = 0$

$$i_d = \frac{U - E}{R_1 + R_2} \Rightarrow U_o = E + i_d \cdot R_2$$

$$U_o = E + (U - E) \frac{R_2}{R_1 + R_2} = \frac{1}{R_1 + R_2} (U R_2 + E R_1)$$

4.

Laplace transf. kretsen

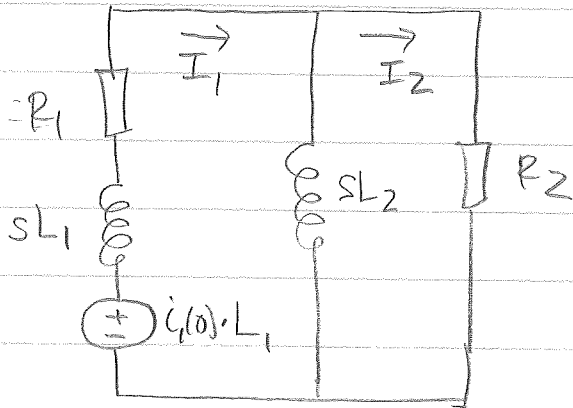
$R_1 = 1,0 \Omega$

$R_2 = 2,0 \Omega$

$L_1 = 2,0 \text{ H}$

$L_2 = 3,0 \text{ H}$

(Beg. strøm gennem L_1 men ej gennem L_2
KCL ger $i_{L_2}(0) = 0$ ty $i_1(0) = i_2(0)$)

$$I_1 = \frac{i_1(0) \cdot L_1}{R_1 + sL_1 + sL_2 \parallel R_2}$$

$$= \frac{i_1(0) \cdot L_1}{R_1 + sL_1 + \frac{sR_2L_2}{R_2 + sL_2}}$$

Strømdelning: $I_2 = I_1 \cdot \frac{sL_2}{R_2 + sL_2}$

$$I_2 = \frac{i_1(0) \cdot L_1 \cdot sL_2}{(R_2 + sL_2)(R_1 + sL_1) + sR_2L_2} = \frac{11 \cdot 2 \cdot s \cdot 3}{(2 + s3)(1 + s \cdot 2) + s \cdot 2 \cdot 3}$$

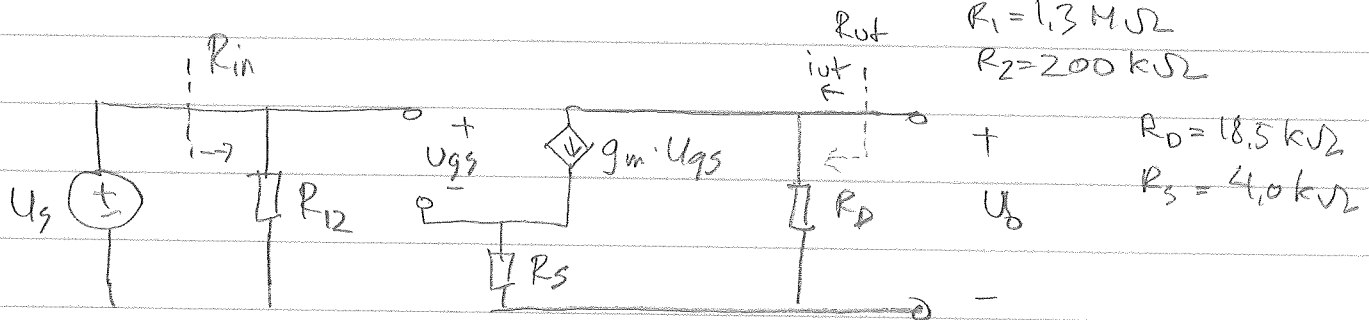
$$= \frac{11s}{(s + \frac{2}{3})(s + \frac{1}{2}) + s} = \frac{11s}{s^2 + \frac{13}{6}s + \frac{1}{3}} = \dots =$$

$$= \frac{11s}{(s+2)(s+\frac{1}{6})} = \frac{A}{s+2} + \frac{B}{s+\frac{1}{6}} = \dots = \frac{12}{s+2} - \frac{1}{s+\frac{1}{6}}$$

Invers Laplace

$$i_2(t) = \left(12e^{-2t} - e^{-\frac{t}{6}} \right) u(t) \quad \text{A}$$

5. Småsignal schema

$$\begin{cases} U_o = -g_m U_{gs} R_D \\ U_s = U_{gs} + g_m U_{gs} \cdot R_S \end{cases}$$

$$R_{12} = R_1 // R_2$$

$$\frac{U_o}{U_s} = \frac{-g_m U_{gs} R_D}{U_{gs} + g_m U_{gs} \cdot R_S} = - \frac{g_m R_D}{1 + g_m R_S}$$

$$= - \frac{1,6 \cdot 18,5}{1 + 1,6 \cdot 4} = -4,99$$

Inresistans

$$R_{in} = R_{12} = R_1 // R_2 = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{1300 \cdot 200}{1300 + 200} = 173 \text{ k}\Omega$$

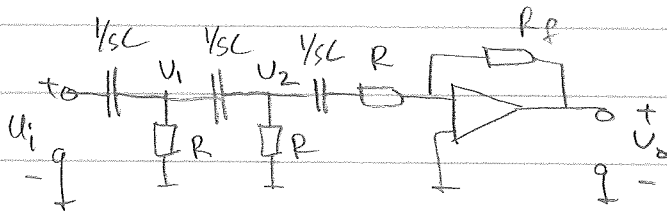
Utresistans

Nollställ ober. källor $\Rightarrow U_s = 0$

$$R_{out} = \frac{U_o}{i_{out}} = R_D = 18,5 \text{ k}\Omega$$

6/ Klipp upp återkopplings slingan
Sök slingförstärkningen $\frac{U_o}{U_i}$

$C = 0,50 \mu\text{H}$

$f = 100 \text{ Hz}$

$$\text{KCL} \begin{cases} (u_i - u_1) sC + (u_2 - u_1) sC - \frac{u_1}{R} = 0 & (1) \\ (u_2 - u_1) sC + \frac{u_2}{R} + \frac{u_2}{R + 1/sC} = 0 & (2) \\ \frac{u_o}{R_f} + \frac{u_2}{R + 1/sC} = 0 & (3) \end{cases}$$

$$(1) \quad u_i sC + u_2 sC = u_1 \left(\frac{1}{R} + 2sC \right) = u_1 \left(\frac{1 + 2sRC}{R} \right)$$

$$(2) \quad u_1 sC = u_2 \left(sC + \frac{1}{R} + \frac{sC}{1+sRC} \right) \Rightarrow u_1 = u_2 \left(1 + \frac{1}{sRC} + \frac{1}{1+sRC} \right)$$

$$u_1 = u_2 \left(\frac{sRC(1+sRC) + (1+sRC) + sRC}{sRC(1+sRC)} \right) = u_2 \frac{s^2 R^2 C^2 + 3sRC + 1}{sRC(1+sRC)}$$

$$(1) \quad u_i = u_1 \left(\frac{1 + 2sRC}{sRC} \right) - u_2 = u_2 \left[\frac{(s^2 R^2 C^2 + 3sRC + 1)(1 + 2sRC)}{sRC(1+sRC)} - 1 \right]$$

$$u_i = u_2 \left[\frac{s^2 R^2 C^2 + 3sRC + 1 + 2s^3 R^3 C^3 + 6s^2 R^2 C^2 + 2sRC - 1}{s^2 R^2 C^2 (1+sRC)} \right]$$

$$u_i = u_2 \left[\frac{2(sRC)^3 + 7(sRC)^2 + 5sRC + 1 - (sRC)^2 - (sRC)^3}{s^2 R^2 C^2 (1+sRC)} \right]$$

$$\frac{u_o}{u_i} = \frac{s^2 R^2 C^2 (1+sRC)}{(sRC)^3 + 6(sRC)^2 + 5sRC + 1}$$

1/10b

Korb 6

$$(3): U_2 = -U_0 \frac{R + \frac{1}{sC}}{R_f} = -U_0 \frac{(1 + sRC)}{sR_f C}$$

$$\frac{U_0}{U_i} = - \frac{s^3 R_f R^2 C^3 (1 + sRC)}{(1 + sRC) ((sRC)^3 + 6(sRC)^2 + 5sRC + 1)}$$

Sinusformig svängning: $s = j\omega$ och $\frac{U_0}{U_i} = 1$

$$1 = - \frac{(j\omega)^3 R_f R^2 C^3}{(j\omega RC)^3 + 6(j\omega RC)^2 + 5j\omega RC + 1}$$

$$1 = \frac{j\omega^3 R_f R^2 C^3}{-j\omega^3 R^3 C^3 - 6\omega^2 R^2 C^2 + 5j\omega RC + 1}$$

$$\text{Im-del } \{HL\} = 0 \Rightarrow -6\omega^2 R^2 C^2 + 1 = 0$$

$$\Rightarrow \omega = \frac{1}{\sqrt{6} RC} = 2\pi f \Rightarrow R = \frac{1}{2\pi f \cdot \sqrt{6} \cdot C} = 1,3 \text{ k}\Omega$$

$$1 = \frac{\omega^2 R_f R^2 C^3}{-\omega^2 R^3 C^3 + 5sRC}$$

$$-RC^2 + \frac{5}{\omega^2} = R_f R C^2$$

$$R_f = \frac{5}{\omega^2 R C^2} - R$$

$$R_f = \frac{5 \cdot 6 R^2 C^2}{R C^2} - R$$

$$R_f = 30R - R = 29R$$

Svar: $R = 1,3 \text{ k}\Omega$

$$R_f = 29R = 37,7 \text{ k}\Omega$$